

Restaureringsplan – Fågelskär i Vänern

Natura 2000-kod och namn: SE061001 Millesvik och Lurö skärgård, SE0610006 Värmlandskärgården, SE 0610249 Åråsvikens norra skärgård, SE0610250 Dyrön.

Projektområde: 1, 3, 7, 8

Kommun: Säffle, Grums, Karlstad, Hammarö, Kristinehamn

Skyddsstatus: Natura 2000 SPA/SCI

Markägare:

Fastighetsverket: Ksd Laxhallarna 1:1; Ksd Ormholmarna 1:1; Krh Raholms

Laxhallar 1:1; Krh Moskär 1:1; Klintarna 1:1; Sandskären 1:1

Sv. kyrkan: Millesviks skärgård 1:1; Visnums Kyrkskärgård 1:1; Visnums-Kil 1:1

Privat: Eskilsäters-byn 3:1; Eskilsäters-säter 1:10; Eskilsäters-säter 1:14; Hammarö Gunnarskär 1:3; Hammarö Jonsbol S:8; Hovlanda 2:3; Millesviks-berg 1:19; Lurön 1:9; Lurön 1:10; Västra skagene S:17

Målnaturtyper: 8230 Hällmarkstorräng

Målarter: A002 Storlom, A193 Fisktärna, A194 Silvertärna

Planerade åtgärder inom LIFE+ Vänern:

- C1a – Röjning av fågelskär
- D1 – Uppföljning av projektets effekter

Se även: restaureringsplan för boplattformar, informationsplan, uppföljningsplan.

Röjningsåtgärderna ska gynna kolonihäckande fågelarter som t.ex. fisktärna, som vill ha öppna ostörda skär för sin häckning. Foto: Dan Mangsbo

Revideringshistorik:

Datum	Namn	Åtgärd
2014-08-14	Jenny Sander	Första version
2014-11-06	Gunnar Lagerkvist	Andra version

Beskrivning av objekt

I Vänern finns Sveriges största sötvattensskärgård, med tusentals öar, kobbar och skär. En karaktäristisk miljö för Vänerns skärgårdar är de öppna stenstränderna och kobbarna med mager vegetation som lavar och vindpinade tallar. I mer skyddade lägen och på de större öarna finns frodigare lundartad vegetation och lövskogar. I de inre delarna av skärgården förekommer omfattande vassområden med inslag av sandstränder och strandängar. På sina håll i skärgården har öppna ytor tidigare brukats som betesmarker och åkrar varav de flesta numera är igenväxta med löv- och granskog.

Den stora rikedom av kobbar och skär skapar förutsättningar för ett rikt fågelliv i skärgården. Mångfalden och aktiviteten av fåglar är som störst under våren och sommaren då många arter skrider till häckning. För kolonihäckande arter som fiskmåsar och fisktärnor erbjuder Vänern rika möjligheter att finna lämpliga boplatser på de många skären och kobbarna. Speciellt för Vänern är också att arter som förknippas med havsmiljöer här påträffas jämsides med insjöarter. Bland de lite mer marina arterna märks bl.a. silvertärnor, havstrut och roskarl.

Två av de talrikaste häckfåglarna på Vänerns fågelskär är fiskmåsar och fisktärnor. Foto: Gunnar Lagerkvist.

På 1930-talet reglerades vattennivån i Vänern för vattenkraft. Detta har lett till att höga vattennivåer och översvämningarna har minskat i antal och omfattning. De senaste decennierna har vattennivån och variationerna över året minskats ytterligare har medfört att vågornas och isens städande effekt på strandvegetationen minskat ytterligare. Eftersom de kolonihäckande fågelarterna föredrar öppna miljöer för sina boplatser utgör igenväxningen ett allvarligt hot mot dessa populationer.

Andra risker och intressen som är kopplade till regleringen av Vänerns vattennivåer är bl.a. översvämningrisk, vattenkraftproduktion, sjöfart och turism. Utredningar pågår, vid sidan om LIFE+ Vänern, för att hitta en regleringsstrategi som tar till vara på och sammanväger dessa intressen på bästa möjliga sätt.

Syfte med åtgärder

Måsfåglar som häckar i kolonier på skär och uddar vill ha öppna, ostörda ytor utan uppväxande buskar och träd. Den starka preferensen till öppna

miljöer har troligen att göra med att de häckande fåglarna lättare kan upptäcka och gemensamt jaga bort olika rovdjur från häckningsplatsen. Genom att röja bort uppväxande sly och buskar kommer vi i projektet att återskapa goda miljöer för kolonihäckande fågelarter som t.ex. fiskmå, skrattmå, fisktärna och silvertärna. I skydd av mås- och tärnkolonier häckar andra skyddsvärda arter som småskrake, storlom och ros Karl.

Uppväxande sly och buskar på Vänerns fågelskär utgör ett allvarligt hot mot de kolonihäckande fåglarna och dess följarter. Skär 50305 Russvillorna. Foto Per Gustafsson.

Röjningsåtgärderna avser även gynna naturtypen ”8230 Hällmarkstorräng”. Naturtypen, som på fågelskären historiskt har hållits öppen genom bl.a. störning från vattenståndsvariationerna i sjön, karakteriseras av en rikedom av blommande kärlväxter som olika fetbladsväxter och styvmorsviol. De öppna hällmarkstorrängarna har tidigare varit mycket vanliga runt Väner men många ytor hotas numera starkt av igenväxning.

Vid sidan om fågelrikedomen är en rik flora med blommande kärlväxter som gul fetknopp och kärleksört är karaktäristisk för de öppna skären i Väner. Foto: Dan Mangsbo.

Se *förväntade resultat* nedan för längre beskrivning och areal. Se *bilagor* för kartor över berörda områden.

Beskrivning av åtgärder

C1a – Rövning av fågelskär

Åtgärden omfattar rövning av sly, buskar, träd och annan högre vegetation på 209 skär och uddar med en sammanlagd areal av 79,9 hektar. Samtliga rövningsojekt är eller har varit viktiga häckningsplatser för kolonihäckande fåglar i Väneren. Buskar och ris ska rövjas med röjsåg eller trimmer alternativt rotrycks om möjligt. Större träd avverkas manuellt med motorsåg. Om det bara handlar om några enstaka buskar på skäret kommer det avslagna materialet att få ligga kvar och förmultna på plats. Då det uppstår större mängder ris kommer hopsamling och eldning att ske på platsen.

*Rövning av
uppväxande
sly och buskar
kommer att
utföras av
entreprenörer
med röjsåg
och/eller
motorsåg.
Foto: Gunnar
Lagerkvist*

Rövningarna kommer att upprepas två gånger under projektet för att hålla återväxten minimal.

Total yta som ska rövjas: 97 ha uppdelat över 209 skär. Se bilaga 1 för kartor och tabell över samtliga skär.

Millesvik och Lurö skärgård:

Yta: 26,04 ha

Värmlandsskärgården:

Yta: 17,57 ha

Åråsvikens norra skärgård:

Yta: 0,14 ha

Dyrön:

Yta: 0,12 ha

D1 – Uppföljning av projektets effekter

Sedan 1994 genomförs en årlig inventering av alla kolonihäckande fåglar i Väneren. Inventeringen sker utan finansiering från LIFE+ Väneren. Däremot kommer detta projekt finansiera sammanfattande utdrag ur inventeringarna och analys rörande just de områden som täcks in i projektet när röjningarna avslutats.

Utöver fågelinventeringarna ska dokumentation av röjningsåtgärderna utföras genom fotografering före och efter åtgärd.

Exempel på fotodokumentation före och efter röjningsåtgärd. Fågelskär 40108 Dagsholmen utanför Mässvik på Värmlandsnäs. Foto: Dan Mangsbo.

Förväntade resultat

Arter

I bilaga 2 finns en sammanställning över hur de olika målarterna för projektet förväntas gynnas av röjningen av fågelskär.

Sammantaget ska röjningsåtgärderna bidra till att förbättra förutsättningarna för minst 1700 par av de utpekade målarterna (se bilaga 2).

8230 – Hällmarkstorräng

Habitatet ”8230 - Hällmarkstorräng” omfattar växtsamhällen med torktåliga arter av kärlväxter, lavar och mossor på silikatrika hällmarksytor. Hällarna är tidvis mycket torra och har ett tunt, fläckvist förekommande jordtäckte.

Naturtypen förekommer i huvudsak i områden med någon typ av störning, t.ex. betes- vind- eller vågpåverkan. De artrikaste och värdefullaste exemplen av habitatet förekommer i öppna betesmarker, kust- eller åkerslandskap. Naturtypen är särskilt karaktäristisk i kusttrakter och kring Väneren.

Antal objekt (fågelskär) som ska röjas. 209 st

Yta som ska restaureras: 79,7 ha

Tidsplan

Restaureringsplanen ska vara färdig senast 2015-12-31. Bilagorna kommer kontinuerligt att uppdateras under projektets gång.

Fågelskären ska röjas två gånger under projektiden. Första röjning ska ha gjorts på alla skär senast 2016-04-30. Andra röjning ska ha gjorts på alla skär senast 2018-04-30.

En strategi för långsiktig skötsel av fågelskären ska sammanställas innan projektets slut utifrån de erfarenheter projektet har gett.

Bilagor

Bilaga 1a. Kartor och detaljerade beskrivningar till fågelskär i norra delen av Millesviks skärgård, SE0610001, delområde 303-304

Bilaga 1b. Kartor och detaljerade beskrivningar till fågelskär i södra delen av Millesviks skärgård, SE0610001, delområde 305

Bilaga 1c. Kartor och detaljerade beskrivningar till fågelskär i norra delen av Lurö skärgård, SE0610001, delområde 306

Bilaga 1d. Kartor och detaljerade beskrivningar till fågelskär i centrala delen av Lurö skärgård, SE0610001, delområde 307-309

Bilaga 1e. Kartor och detaljerade beskrivningar till fågelskär i västra Värmlandsskärgården, Segerstads skärgård och Hammarö, SE0610006, delområde 401-501

Bilaga 1f. Kartor och detaljerade beskrivningar till fågelskär i östra Värmlandsskärgården, SE0610006, delområde 503-512

Bilaga 1g. Kartor och detaljerade beskrivningar till fågelskär i Åråsvikens norra skärgård, SE0610249 samt Nötön-Åråsviken, SE0610250, delområde 601.

Bilaga 2: Utdrag ur appendix 5 från ansökan, förväntat resultat av projektåtgärderna för målarter för röjning av fågelskär.